

IPA Komponenta IV – Razvoj ljudskih resursa 2007-2009
Program Europske Unije za Hrvatsku
Europeaid/127475/D/SER/HR

Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova

Metode analize obrazovnih potreba za
gospodarski razvoj:
Koprivničko-križevačka županija

Rujan 2011

Ovaj projekt je financiran
od strane Europske Unije

Projekt provodi:

u partnerstvu s:

Sadržaj

1. SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE	3
2. NAJVAŽNIJE GRANE DJELATNOSTI U ŽUPANIJI PREMA PRIHODIMA	4
3. NAJVAŽNIJE GRANE DJELATNOSTI PREMA ZAPOSLENOSTI.....	5
4. ANALIZA ZNANJA I VJEŠTINA U KLJUČNIM GRANAMA DJELATNOSTI U ŽUPANIJI.....	6
5. PRIRODNI ODLJEV – ZAMJENA POSTOJEĆIH ZAPOSLENIH.....	8
6. KAKO SE MIJENJA POTRAŽNJA ZA RADNOM SNAGOM KADA UZMEMO U OBZIR RAZVOJNE POTREBE?	11
7. KAKO SADRŽAJ PROGRAMA ODGOVARA RAZVOJNIM POTREBAMA? PRIMJER PROGRAMA U OBRAZOVNOM SEKTORU POLJOPRIVREDE, PREHRANE I VETERINE.....	13
8. ZAKLJUČAK	15
DODATAK: METODOLOGIJA I PODACI.....	15

1. SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

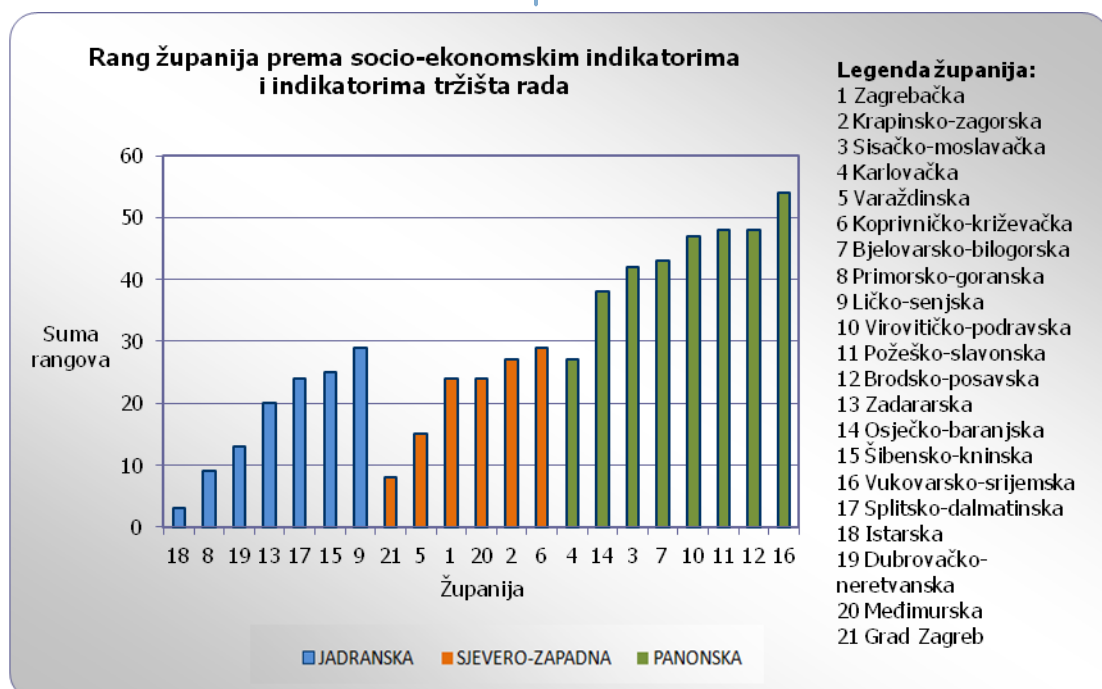
Koprivničko-križevačka županija pripada Sjevero-zapadnoj regiji u kojoj je najslabije razvijena županija dok je u odnosu na ostale županije u Republici Hrvatskoj srednje razvijena.

Prema tome, izazov razvoja posebno je važan i treba se temeljiti na analizama koje vjerno pokazuju sadašnje stanje, povijesne trendove koji određuju kratkoročne mogućnosti, ali i dugoročne mogućnosti razvoja koje su latentne u gospodarstvu te u ljudskim i prirodnim potencijalima koji su na raspolaganju.

Budući razvoj ovisit će velikim dijelom i o znanjima i vještinama postojećeg radno sposobnog stanovništva, ali i o obrazovnim programima koje će naše obrazovne institucije ponuditi mladim naraštajima. Ako ta znanja i vještine ne budu pratila potrebe tržišta rada, stvoriti će se jaz između ponude i potražnje koji će utjecati s jedne strane na mogućnost gospodarstva da stvara novu vrijednost, a s druge strane će radnoj snazi otežati zapošljavanje

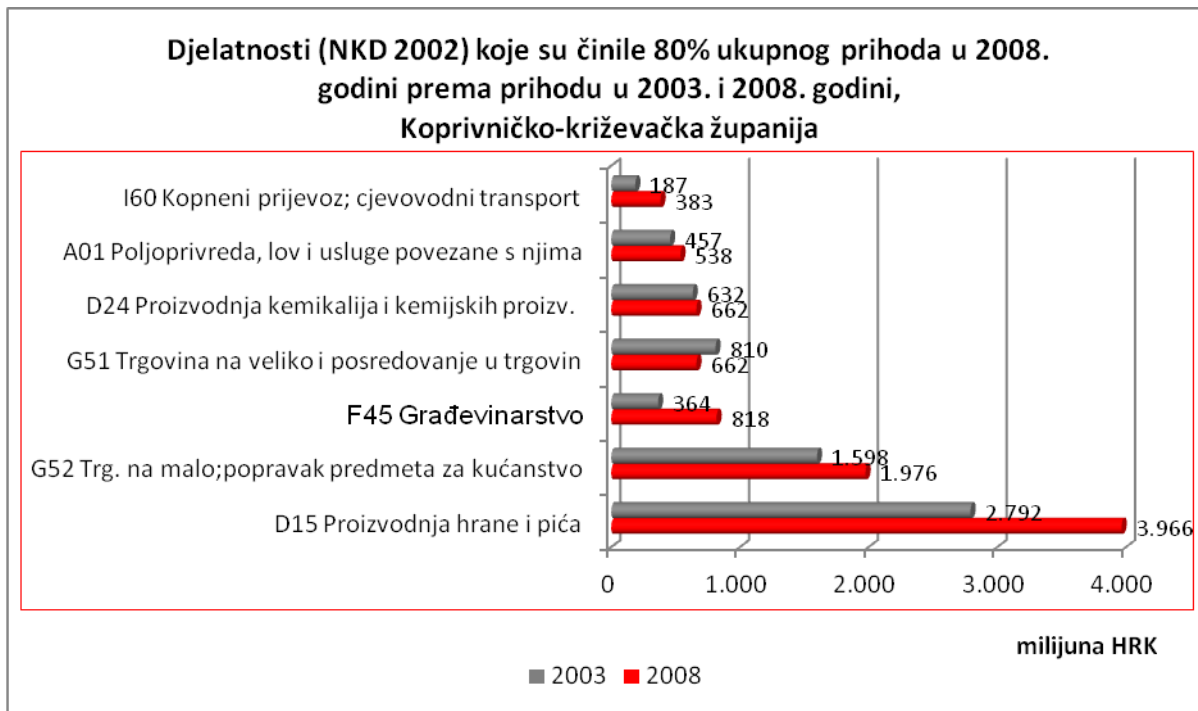
O metodologiji usporedbe županija u Hrvatskoj

Slika prikazuje poredak svih županija u Hrvatskoj prema kompozitnom indikatoru razvijenosti koji se sastoji od tri skupine indikatora: indikatori gospodarskog razvoja, indikatori tržišta rada i indikatori nezaposlenosti mladih. Svaki je od indikatora rangiran od najvišeg do najnižeg a potom su rangovi zbrojeni. Što je županija bolje rangirana u odnosu na druge, to je zbroj rangova indikatora MANJI. Što su stupići niži, to je županija razvijenija.

2. NAJVAŽNIJE GRANE DJELATNOSTI U ŽUPANIJI PREMA PRIHODIMA

U Koprivničko-križevačkoj županiji proizvodnja hrane i pića s 4 milijarde kuna prihoda daleko je najvažnija grana djelatnosti u 2008. godini. U istoj godini, po ostvarenom prihodu na drugom mjestu je trgovina na malo s 2 milijarde kuna, dok su na trećem i četvrtom mjestu građevinarstvo i trgovina na veliko s po 800 milijuna kuna.

Može se primjetiti da je u Koprivničko-križevačkoj županiji razdoblje od 2003. do 2008. obilježeno rastom prihoda u svim ključnim granama djelatnosti osim u trgovini na veliko gdje je u 2008. godini zabilježen pad prihoda od 18% u odnosu na 2003. godinu. U promatranom razdoblju ukupni prihod u svim ključnim djelatnostima porastao je 32%, odnosno za 2 milijarde kuna. Rast prihoda u 2008. u odnosu na 2003. godinu osobito je uočljiv u građevinarstvu i kopnenom prijevozu gdje je porastao 125%, odnosno 105%. Primjetan je i umjeren rast prihoda u 2008. godini u odnosu na 2003. godinu u proizvodnji hrane i pića. Najmanji rast prihoda u promatranom razdoblju zabilježen je u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda.

Kasnije ćemo vidjeti koje od ovih grana djelatnosti imaju i najveći razvojni potencijal, ali je jasno da kod trgovine, koja je važna za zapošljavanje ženske radne snage, veći učinak na razvoj ne možemo očekivati. S druge strane, bili smo svjedoci velikih oscilacija u prihodima iz građevinarstva i prevelika ovisnost o ovoj djelatnosti može gospodarstvo učiniti nestabilnim.

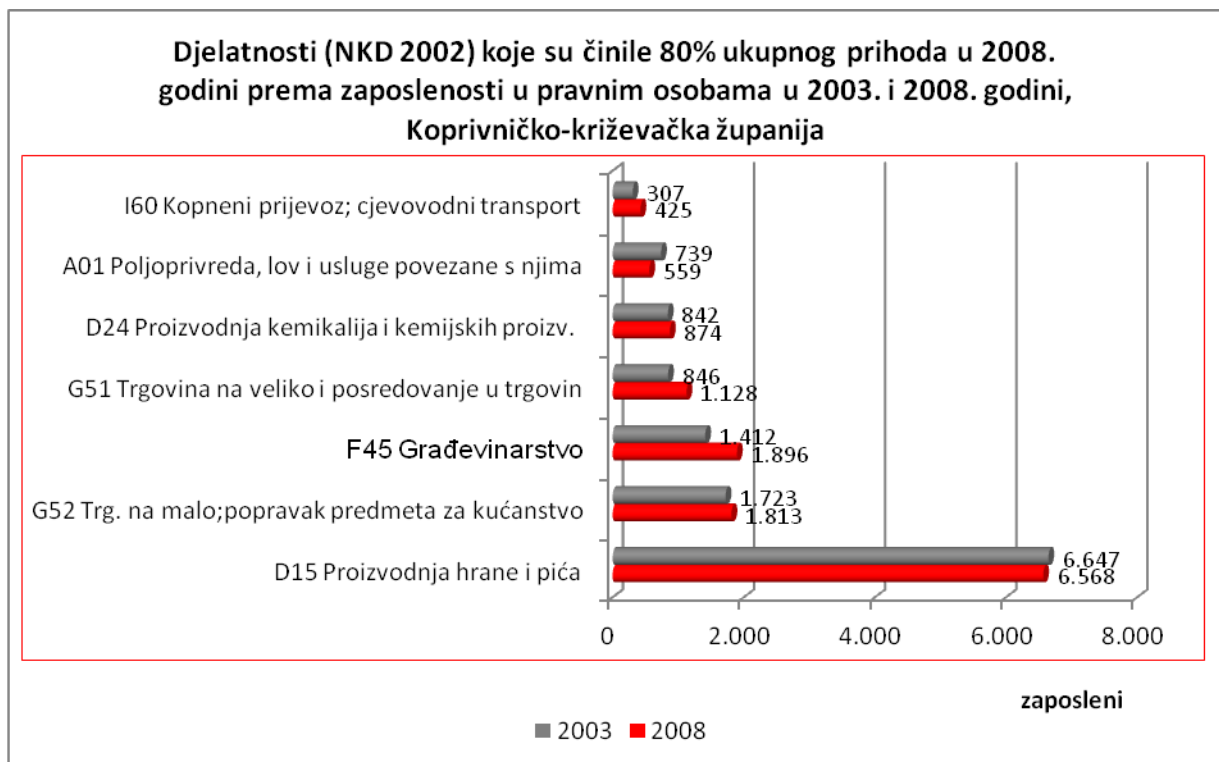
One grane djelatnosti čiji bi potencijal za razvoj, a potom i potrebu za znanjima i vještinama trebalo analizirati su one koje mogu stvarati veću dodanu vrijednost.

Kakve su performanse ključnih grana djelatnosti kada je u pitanju zaposlenost?

3. NAJVAŽNIJE GRANE DJELATNOSTI PREMA ZAPOSLENOSTI

Vidimo da je u Koprivničko-križevačkoj županiji poredak grana djelatnosti prema broju zaposlenih veoma sličan onom prema prihodima. Proizvodnja hrane i pića koja je, kako smo vidjeli ranije, imala najveći prihod u 2008. godini i porast prihoda od 42%, s 6,6 tisuća zaposlenih u istoj godini je bila daleko najvažnija grana djelatnosti i po broju zaposlenih. Možemo primjetiti da je u proizvodnji hrane i pića došlo do blagog pada zaposlenosti od 1% u 2008. u odnosu na 2003. godinu. Relativno veliki porast prihoda uz smanjenje broja zaposlenih govori nam da je u proizvodnji hrane i pića u promatranom razdoblju značajno porasla i produktivnost rada. Građevinarstvo s 1,9 tisuća zaposlenih, kod kojeg je došlo i do porasta zaposlenosti u 2008. u odnosu na 2003. godinu za 34% i trgovina na malo s 1,8 tisuća zaposlenih uz mali rast zaposlenosti u odnosu na 2003. godinu od 5% u istoj godini bili su drugi po broju zaposlenih. Treće mjesto po zaposlenosti u 2008. godini zauzima trgovina na veliko s 1,1 tisuća zaposlenih, što je 33% više nego u 2003. godini.

Od ostalih važnijih grana po broju zaposlenih valja izdvojiti proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda kod koje je došlo do porasta zaposlenosti i poljoprivredu kod koje možemo uočiti pad zaposlenosti u 2008. u odnosu na 2003. godinu.

U promatranom razdoblju otvoreno je 1.006 radnih mjesta dok je izgubljeno 259 tako da je saldo u zapošljavanju pozitivan. Najveći rast zaposlenosti od 38% ostvaren je u kopnenom prijevozu, u građevinarstvu (34%) i trgovini na veliko (33%), a najveći pad zaposlenosti od 24% bio je u poljoprivredi.

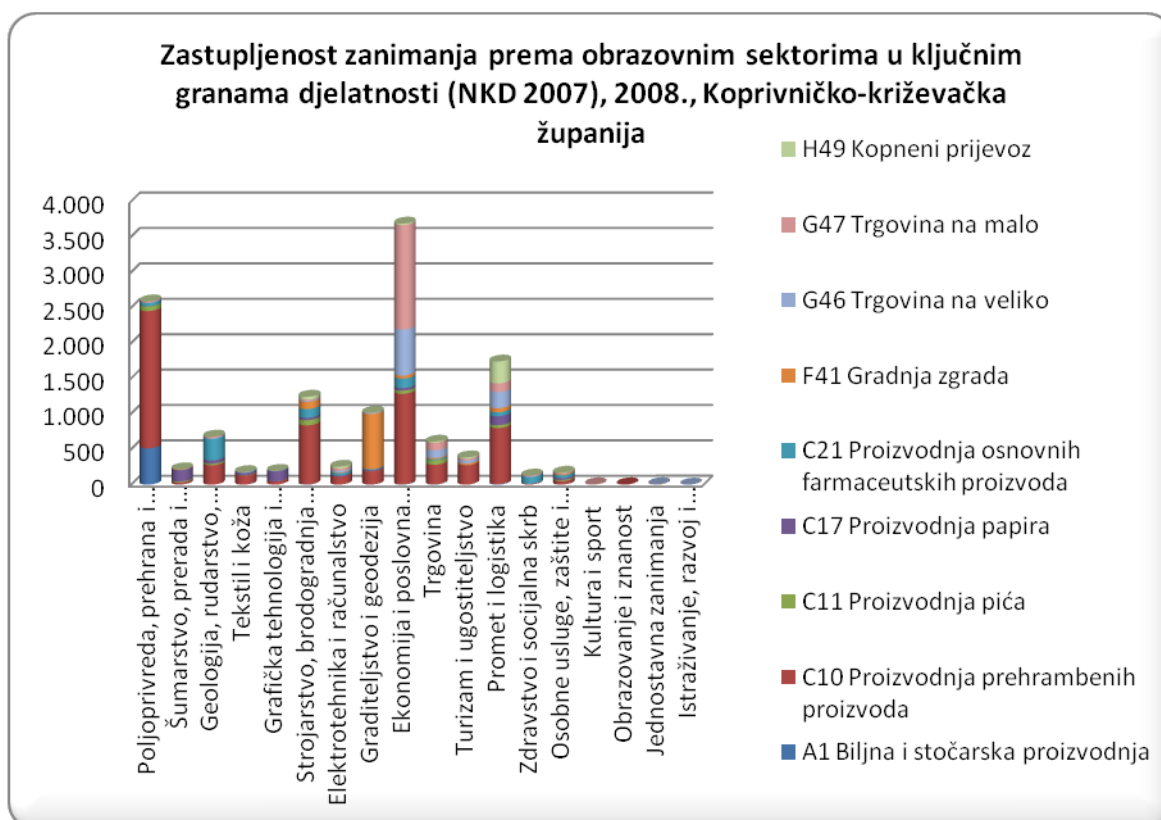
U granama djelatnosti s najvećim rastom zaposlenosti potrebno je pratiti i druge pokazatelje razvoja kao i provjeravati je li obrazovni sustav prati porast potražnje, odnosno, je li sustav obrazovanja

odraslih ima programe koji bi omogućili radnicima najtraženijih zanimanja da unaprijede svoja znanja i vještine kako bi mogli iskoristiti porast potražnje za radom.

Koja zanimanja prema obrazovnom sektoru imaju zaposleni u ključnim granama djelatnosti u Koprivničko-križevačkoj županiji?

4. ANALIZA ZNANJA I VJEŠTINA U KLJUČNIM GRANAMA DJELATNOSTI U ŽUPANIJI

U dosadašnjoj analizi smo prvo utvrdili koje su ključne grane po prihodu u županiji te smo potom utvrdili koliko ima zaposlenih u tim istim ključnim granama djelatnosti. Ovdje prikazujemo te iste zaposlene u ključnim granama (ali ovaj put prema NKD 2007) koje smo prikazali u prethodnom grafikonu o zaposlenima samo na jedan drugačiji način. Kako bismo dobili ovaj grafikon napravili smo zasebnu analizu zaposlenih u ključnim granama po zanimanjima.

Potom smo zanimanja zaposlenih povezali s obrazovnim područjima kojima ta zanimanja pripadaju i konačno smo mogli prikazati zaposlene u ključnim granama djelatnosti prema njihovom obrazovnom području, odnosno obrazovnom sektoru¹. Takva analiza omogućava nam uvid u znanja i vještine koje imaju zaposleni u ključnim granama, što nam govori o potražnji za znanjima i vještinama.

U grafikonu gore prikazane su skupine zanimanja (horizontalna os) po obrazovnim sektorima i kako su ta zanimanja grupirana po ključnim granama djelatnosti (različite boje). Visina stupca govori o tome da je npr. skupina zanimanja koja spada u obrazovni sektor ekonomija i poslovna administracija

¹ Obrazovni sektor je skup obrazovnih programa i zanimanja koja se generiraju u gospodarstvu iz nekog obrazovnog područja. U Hrvatskoj je do sada definirano 13 obrazovnih sektora na razini strukovnog obrazovanja.

najzastupljenija u ukupnoj zaposlenosti u ključnim granama. Po različitim bojama unutar jednog stupca prepoznajemo da su ta zanimanja najviše prisutna u grani G47 – trgovina na malo (svijetlo crvena boja) i u grani C10 – proizvodnja prehrambenih proizvoda (crvena boja) te u grani G46 – trgovina na veliko (svijetlo plava boja), ali i da ima malen broj tih zanimanja i u mnogim drugim granama djelatnosti.

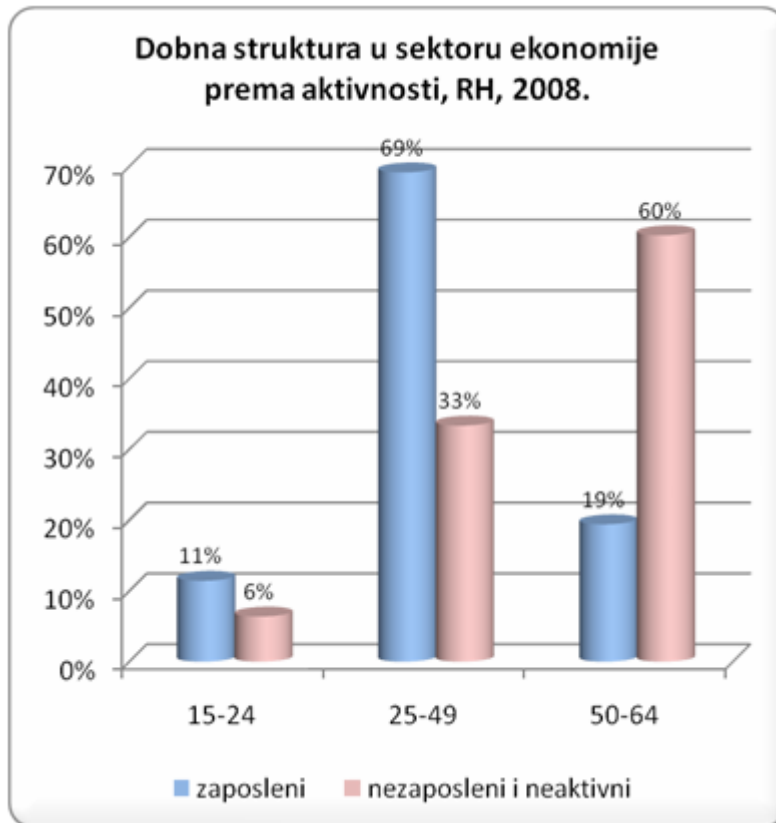
Na drugom mjestu prema broju zaposlenih su zanimanja iz obrazovnog sektora poljoprivrede koja su najviše prisutna u proizvodnji prehrambenih proizvoda i u biljnoj i stočarskoj proizvodnji. Na trećem mjestu po zastupljenosti su zanimanja iz obrazovnog sektora prometa i logistike koja su najviše prisutna u proizvodnji prehrambenih proizvoda, ali ima ih i u kopnenom prijevozu kao i u drugim granama djelatnosti. Zanimanja iz područja strojarstva, brodogradnje i metalurgije na četvrtom su mjestu po zastupljenosti zanimanja, a ima ih najviše zaposlenih u proizvodnji prehrambenih proizvoda.

Što je neka skupina zanimanja, odnosno obrazovnih sektora više rasprostranjena po različitim djelatnostima, to će potražnja za tim znanjima i vještinama ovisiti o većem broju djelatnosti.

5. PRIRODNI ODLJEV – ZAMJENA POSTOJEĆIH ZAPOSLENIH

Vidjeli smo da su zanimanja iz obrazovnog sektora ekonomije i poslovne administracije najzastupljenija među zaposlenima u Koprivničko-križevačkoj županiji. Kakva je njihova dobna struktura te koliko će ih odlaziti u mirovinu u idućih 15 godina?

Podaci o dobnoj strukturi po zanimanjima nedostupni na razini županija. Kako bi odgovorili na ovo pitanje izračunali smo i prikazali u grafikonu ispod dobnu strukturu svih zanimanja iz obrazovnog

sektora ekonomije na razini Hrvatske. Vidimo da je u ovom obrazovnom sektoru 19% zaposlenih u dobi od 50 do 64 godine te se može očekivati da će oni otići u mirovinu tijekom sljedećih 15 godina.

Pretpostavljajući da je dobna struktura po zanimanjima u ovoj županiji ista kao i na razini Hrvatske, pomnožili smo broj zaposlenih iz ovog obrazovnog sektora u ovoj županiji s postotkom zaposlenih u dobi od 50 do 64 godine (19%) na razini Hrvatske i dobili prirodni odljev u ovoj županiji. Dijeljenjem izračunatog prirodnog odljeva s 15 godina dobili smo godišnji odljev.

Izvor: izračun iz Ankete o radnoj snazi 2008., DZS

Ovu metodologiju smo koristili u ostvarivanju glavnog cilja ovog istraživanja, odnosno u prikazivanju ponude i potražnje za znanjima i vještinama koje prikazujemo u tabeli na sljedećoj stranici. U tabeli je u 2. stupcu prikazan broj zaposlenih prema obrazovnim sektorima u svim granama djelatnosti, u 3. stupcu udio zaposlenih u pojedinom obrazovnom sektoru u ukupnoj zaposlenosti u županiji, u stupcima 4-6 izračun prirodnog odljeva prema gore objašnjenjnoj metodologiji, u 7. stupcu prikazan je broj mladih koji je završio srednju školu 2008. godine i konačno u 8. stupcu je prikazan izračun koliko učenika koji završe srednju školu dođe na jedno radno mjesto upražnjeno zbog odlaska radnika u mirovinu. Podaci o broju zaposlenih prema obrazovnom sektoru koji su prikazani u tabeli razlikuju se od onih prikazanih u grafikonu "Zastupljenost zanimanja prema obrazovnim sektorima u ključnim granama djelatnosti" po tome što je u tabeli dat prikaz zaposlenih u svim granama djelatnosti, a ne samo u ključnim granama kao u grafikonu.

Prirodni odljev u mirovinu zaposlenih prema obrazovnom sektoru i zamjena mladima u 2008. godini

Obrazovni sektor	Broj zaposlenih po obrazovnom sektoru	Udio u ukupno zaposlenima	Prirodni odljev (%)	Prirodni odljev	Godišnji odljev (Prirodni odljev / 15)	Ukupno mladih	Učenici po radnom mjestu
1	2	3	4	5	6	7	8
Ekonomija	3.392	14%	19%	659	44	66	1,5
Poljoprivreda, prehrana i veterina	2.986	13%	44%	1.304	87	123	1,4
Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija	2.326	10%	29%	679	45	101	2,2
Promet i logistika	2.223	9%	28%	612	41	57	1,4
Graditeljstvo i geodezija	1.914	8%	28%	534	36	14	0,4
Poslovna administracija	1.787	8%	31%	560	37	33	0,9
Turizam i ugostiteljstvo	1.514	6%	26%	390	26	146	5,6
Trgovina	1.344	6%	25%	336	22	95	4,2
Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija	1.258	5%	29%	371	25	0	0,0
Zdravstvo i socijalna skrb	1.195	5%	27%	317	21	61	2,9
Tekstil i koža	948	4%	24%	231	15	13	0,8
Šumarstvo, prerada i obrada drva	894	4%	24%	219	15	8	0,5
Osobne usluge, zaštite i druge	868	4%	23%	203	14	40	3,0
Elektrotehnika i računalstvo	695	3%	24%	167	11	130	11,7
Grafička tehnologija i audio-vizualno oblikovanje	375	2%	30%	111	7	0	0,0
Jednostavna zanimanja	30	0%	33%	10	1	0	0,0
Ukupno	23.749	100%		6.701	447	887	2,0

Izvor: izračun iz FINA, DZS, MZOS, 2008.

Bilješka: podatci o zaposlenima u pravnim osobama iz FINE nadopunjeni su podacima o zaposlenima u pravnim osobama u javnom sektoru iz DZS-a (odnosi se na zaposlene u ovim djelatnostima: javna uprava, obrana i socijalno osiguranje, obrazovanje te zdravstvena zaštita i socijalna skrb).

Možemo primijetiti da zbog proširenja analize na zaposlene u svim granama djelatnosti u županiji nije došlo do promjene redoslijeda zaposlenih po zanimanjima prema obrazovnim sektorima.

Kada gledamo 8. stupac tabele možemo u zadnjem retku vidjeti da u prosjeku 2 mlade osobe dolaze na jedno upražnjeno radno mjesto s tim da su razlike između obrazovnih sektora velike.

Najveći jaz između ponude i potražnje za određenim zanimanjem prema obrazovnom sektoru možemo uočiti kod obrazovnog sektora elektrotehnike i računalstva u kojem 11,7 mladih dolazi na jedno radno mjesto. Ovakva hiperprodukcija kadrova može dovesti do većeg postotka nezaposlenosti ovih mladih ili do odlaska na rad tamo gdje postoji potražnja za njima.

Iznadprosječan broj mladih koji dolaze na jedno radno mjesto javlja se i u ovim sektorima: turizam i ugostiteljstvo (5,6), trgovina (4,2) i osobne usluge, zaštite i druge (3,0). Ipak, valja računati s tim da je ovdje potražnja donekle podcijenjena zbog izostanka podataka o zaposlenima u obrtima, što znači da ovi nesrazmjeri u praksi možda neće toliko doći do izražaja. Međutim trebamo imati na umu da je ovdje i ponuda podcijenjena pošto nismo bili u mogućnosti uzeti u obzir nezaposlene.

Zanimanja u kojima je osigurana prosječna zamjena su: zdravstvo i socijalna skrb (2,9) i strojarstvo, brodogradnja i metalurgija (2,2).

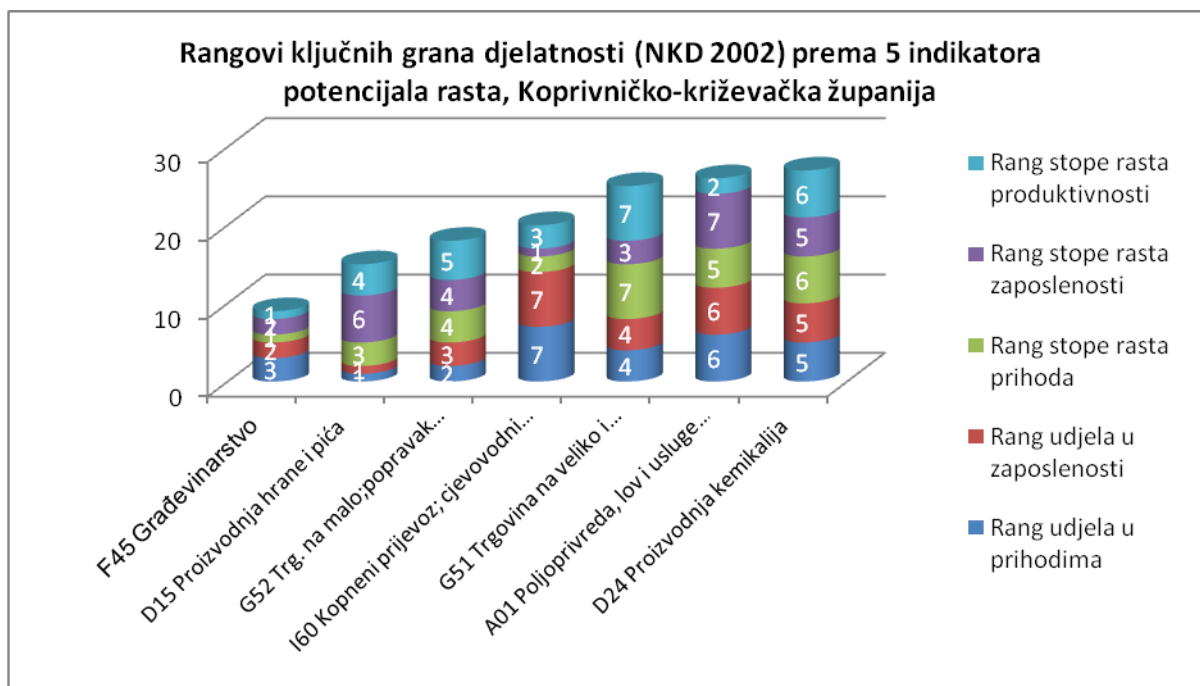
Zanimanja u kojima je samo granično osigurana zamjena (kod kojih na jedno upražnjeno dolazi nešto više od jedne mlade osobe iz škole, imajući u vidu i to da je potrebno osigurati određeni broj mladih koji će nastaviti školovanje), a to su: ekonomija (1,5), poljoprivreda, prehrana i veterina (1,4) te promet i logistika (1,4). S druge strane, zanimanja u kojima nije osigurana zamjena su: poslovna administracija (0,9), tekstil i koža (0,8), šumarstvo, prerada i obrada drva (0,5) te graditeljstvo i geodezija (0,4). Za zanimanja iz područja geologije, rudarstva, nafte i kemijske tehnologije za koja postoji određena potražnja uopće ne postoji obrazovni program.

Na ovu razinu jaza može se utjecati upravljanjem upisnim kvotama tako da se osigura bolja brojčana usklađenost prema potrebama prirodnog odljeva zaposlenih u mirovinu. Pri tome treba imati na umu da je ova analiza napravljena onoliko precizno koliko su to dostupnost/postojanje podataka omogućili te da nam ona daje tek grubu sliku koja je ipak korisna i indikativna jer govori o grubim potencijalnim viškovima i manjkovima obrazovnih profila.

Ovdje smo, dakle, prikazali kvantitativnu metodu procjene potražnje za zanimanjima prema obrazovnim sektorima koja može poslužiti za procjenu upisnih kvota u srednje škole i za organiziranje programa za obrazovanje odraslih, a vezano za kvalitetu obrazovnih programa možemo reći da je u cilju osiguravanja kvalitetnih obrazovnih programa preporučljivo ostvariti blisku suradnju s gospodarskim sektorom.

6. KAKO SE MIJENJA POTRAŽNJA ZA RADNOM SNAGOM KADA UZMEMO U OBZIR RAZVOJNE POTREBE?

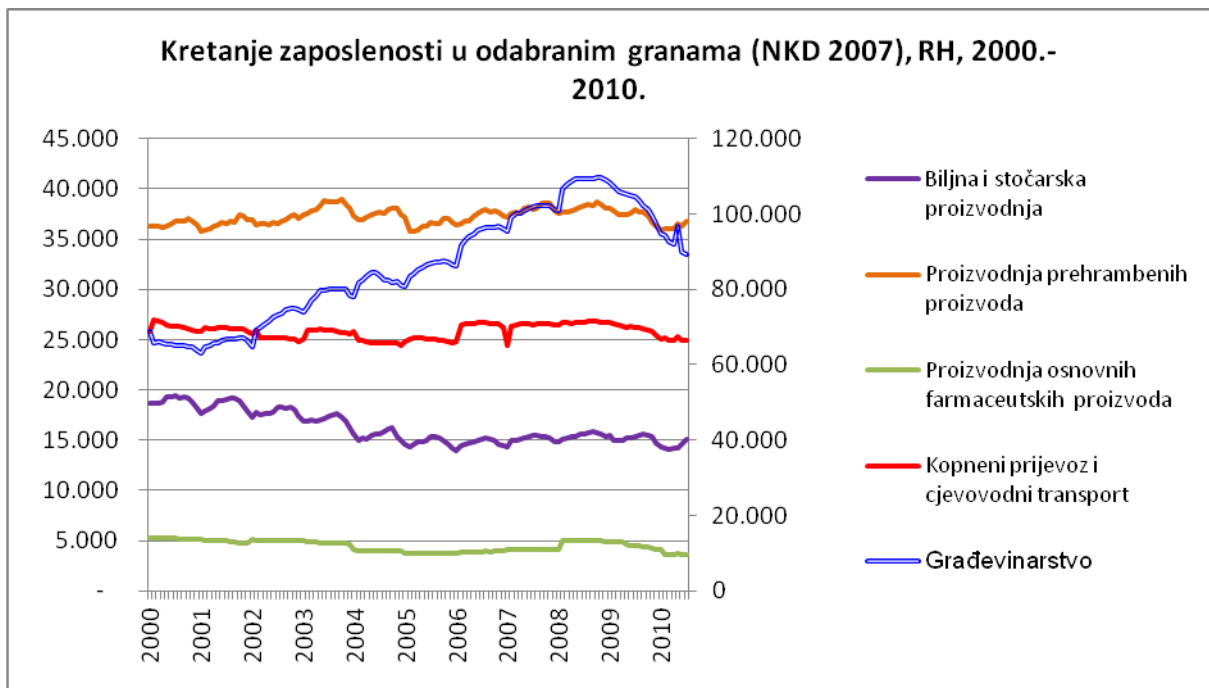
U dosadašnjoj analizi smo utvrdili koje su grane djelatnosti stvorile 80% prihoda u gospodarstvu županije, koliko ima zaposlenih u tim ključnim granama djelatnosti, koja su zanimanja prema obrazovnim sektorima zastupljena u tim granama djelatnosti i na poslijetku smo prikazali distribuciju zaposlenih prema obrazovnim sektorima u svim granama djelatnosti, izračunali prirodni godišnji odljev starijih u mirovinu i priljev mladih iz škola po zanimanjima prema obrazovnim sektorima. Ovdje nadopunjujemo dosadašnju statičnu analizu s nekim pokazateljima dinamike i potencijala rasta, a to su: stopa rasta produktivnosti, stopa rasta zaposlenosti, stopa rasta prihoda, udio u ukupnoj zaposlenosti i udio u ukupnim prohodima. Ključne grane djelatnosti u ovoj županiji rangirali smo posebno po svakom pokazatelju dinamike i razvojnog potencijala od najvišeg do najnižeg (najviši ima 1. a najniži ima 7. mjesto) te smo pretpostavljajući da su svi ovi pokazatelji jednako važni rangove svih 5 pokazatelja zbrojili za svaku ključnu granu djelatnosti. Na taj način dobili smo ukupni rang ključnih grana djelatnosti koji je prikazan u grafikonu ispod, a koji je što je viši to je prikazan nižim stupcem jer je zbroj rangova manji broj.

U grafikonu gore možemo vidjeti da građevinarstvo ima najviši ukupni rang, zbog toga što ima visoki udio u zaposlenosti i visoku stopu rasta zaposlenosti te najvišu stopu rasta prihoda i stopu rasta produktivnosti. Prema ovim pokazateljima mogao bi se očekivati porast potražnje za zanimanjima iz ove grane djelatnosti. Međutim, u uvjetima smanjenih državnih investicija u infrastrukturu izgledno je da će se trend zapošljavanja smanjiti, tako da kvote upisa za ovaj obrazovni sektor treba pažljivo procijeniti. Proizvodnja hrane i pića zauzima 2. mjesto po ukupnom rangu zahvaljujući tome što ima najveći udio u zaposlenosti. Međutim, ova grana djelatnosti ima blagi pad zaposlenosti te se zbog osrednje stope produktivnosti može očekivati da će se produktivnost rada morati povećavati na račun daljnjeg smanjivanja zapošljavanja. Ovaj trend smanjene potražnje bi se trebao ogledati i u smanjenju upisnih kvota za zanimanja koja se zapošljavaju u proizvodnji hrane i pića, a to su zanimanja iz obrazovnih sektora poljoprivrede, prehrane i veterine, ekonomije i poslovne administracije, strojarstva,

brodogradnje i metalurgije te prometa i logistike. Trgovina na malo i trgovina na veliko zauzimaju srednje pozicije u ukupnom rangu, a kod obje se može zamjetiti rast zaposlenosti, osobito kod trgovine na veliko pa možemo zaključiti da ove grane djelatnosti treba podržati obrazovnim programima koji ne moraju biti nužno redovni, već mogu biti programi za obrazovanje odraslih.

Jedan od načina procijene dinamike razvoja ključnih grana djelatnosti je da se vidi kretanje zaposlenosti u tim granama u duljem razdoblju. U grafikonu ispod prikazano je kretanje zaposlenosti na mjesečnoj bazi od 2000. do sredine 2010. godine u Hrvatskoj, ali samo u odabranim grana djelatnosti, koje smo odredili kao ključne za ovu županiju. Pri tome smo iz promatranja dinamike razvoja ključnih grana djelatnosti izuzeli grane djelatnosti iz područja trgovine pošto one ne mogu biti pokretač gospodarskog razvoja.

Izvor: Priopćenje, Zaposleni u pravnim osobama po granama djelatnosti, DZS

Kod građevinarstva (na desnoj vertikalnoj osi) možemo vidjeti veliki rast zaposlenosti sve do kraja 2008. godine kada je došlo do naglog pada zaposlenosti. Kod proizvodnje prehrambenih proizvoda možemo uočiti da ova grana djelatnosti, uz vidljive sezonske oscilacije, u dužem roku ima stabilan broj zaposlenih koji međutim ne raste, a od sredine 2009. godine i blago pada. Ukupan broj zaposlenih u svim granama trgovine, koje nisu ovdje prikazane, bio je u stalnom rastu od 2000. do 2008. godine kada je uslijedio pad koji se stabilizirao 2010. godine, ali na razini zaposlenosti kakva je bila 2005. godine što nam govori da je ekspanzija zaposlenosti u ovim granama došla do svojih granica. Kod Kopnenog prijevoza možemo primjetiti, uz veće ili manje oscilacije, ujednačen broj zaposlenih, posebno od 2006. do 2009. kada je uslijedio blagi pad zaposlenosti. Kod proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda možemo vidjeti blagi pad zaposlenosti koji je trajao od 2000. do 2004. godine kada se povećao i kada se broj zaposlenih stabilizirao na toj niži razini sve do 2006. godine kada počinje s rastom koji je trajao do 2008. Od 2009. godine u ovoj grani djelatnosti može se primjetiti ponovni trend pada zaposlenosti na razini Hrvatske. Kod biljne i stočarske proizvodnje možemo uočiti da je ova grana djelatnosti imala pad zaposlenosti od 2000. do 2005. godine od kada, uz veće ili manje sezonske oscilacije ima stabilan broj zaposlenih uz blagi pad u 2010. godini.

Ovo samo pokazuje da pri planiranju obrazovnih programa treba uzeti u obzir mnogobrojne faktore koji utječu na zapošljavanje i to na lokalnoj, nacionalnoj pa i na međunarodnoj razini.

7. KAKO SADRŽAJ PROGRAMA ODGOVARA RAZVOJNIM POTREBAMA? PRIMJER PROGRAMA U OBRAZOVNOM SEKTORU POLJOPRIVREDE, PREHRANE I VETERINE

Trajanje programa	Naziv škole	Naziv programa	UKUPNO 2009-2010	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred
4	SREDNJA ŠKOLA KOPRIVNICA	Prehrambeni tehničar	106	29	26	31	20
4	SREDNJA GOSPODARSKA ŠKOLA KRIŽEVCI	Poljoprivredni tehničar opći	89	29	22	18	20
4	SREDNJA GOSPODARSKA ŠKOLA KRIŽEVCI	Poljoprivredni tehničar fitofarmaceut	92	28	21	22	21
4	SREDNJA GOSPODARSKA ŠKOLA KRIŽEVCI	Mljekarski tehničar	42	17	4	9	12
4	SREDNJA GOSPODARSKA ŠKOLA KRIŽEVCI	Veterinarski tehničar	99	27	24	26	22
3	SREDNJA ŠKOLA KOPRIVNICA	Rukovatelj prehrambenim strojevima	72	28	24	20	
3	OBRTNIČKA ŠKOLA KOPRIVNICA	Pekar - JMO	20	8	6	6	
3	OBRTNIČKA ŠKOLA KOPRIVNICA	Mesar - JMO	17	9	4	4	
4-godišnji programi			428	130	97	106	95
3-godišnji programi			109	45	34	30	
UKUPNO			537	175	131	136	95

Izvor: ASOO

U tablici gore prikazani su svi obrazovni programi u Koprivničko-križevačkoj županiji koji stvaraju kvalifikacije za zanimanja iz sektora poljoprivrede, prehrane i veterine kojeg smo izabrali zbog toga što smo ranije vidjeli da u županiji ima najviše zaposlenih u grani djelatnosti proizvodnje hrane i pića. Što primjećujemo? U okviru redovnog obrazovanja imamo 8 obrazovnih programa od kojih su 3 trogodišnji i 5 četverogodišnji programi. Vidjeli smo prije da za prirodnu zamjenu postojećih zaposlenika koji rade u granama djelatnosti koje zapošljavaju zanimanja iz obrazovnog sektora poljoprivrede, prehrane i veterine dolazi 1,4 mlade osobe na jedno radno mjesto. Budući da 95 mladih dobiva kvalifikacije iz 4-godišnjih programa, od kojih određeni broj odlazi na visoka učilišta, dolazimo do toga da broj mladih koji izlazi iz obrazovnog sektora poljoprivrede, prehrane i veterine nešto sitno premašuje potražnju koja proizlazi iz prirodnog odljeva i to za otprilike 10%, odnosno na oko 90 otvorenih radnih mjesta dolazi oko 80 mladih, računajući da će barem polovina učenika koji završavaju 4-godišnje programe nastaviti obrazovanje na visokim učilištima. Međutim ne treba zaboraviti da će se određeni broj mladih zaposliti u obrtima, tako da je moguće da će se poklopiti ponuda i potražnja ili da će u konačnici potražnja premašiti ponudu.

Toliko se može reći o prirodnoj zamjeni radnika u smislu broja. Drugo je pitanje strukture obrazovnih programa, odnosno da li ovi programi prate razvoj grana djelatnosti koje zapošljavaju zanimanja iz

područja poljoprivrede, prehrane i veterine. Vidjeli smo ranije da je u granama djelatnosti koje zapošljavaju zanimanja iz područja poljoprivrede, prehrane i veterine kao što su npr. proizvodnja hrane i pića i poljoprivreda došlo do porasta prihoda uz smanjenje zaposlenosti što znači da je ostvarena produktivnost rada uz korištenje novih tehnologija koje zamjenjuju ljudski rad, ali ne i znanje. To nam govori da se u cilju praćenja ovih djelatnosti trebaju i dalje razvijati obrazovni programi koji prate razvoj novih tehnologija.

8. ZAKLJUČAK

U ovom radu napravili smo čitavi niz analiza gospodarstva kako bismo mogli procjeniti ponudu i potražnju za znanjima u Koprivničko-križevačkoj županiji te ovdje iznosimo glavne zaključke do kojih smo došli:

Prvo, nije usklađen prirodni odljev zaposlenih u mirovinu s priljevom mladih koji dobivaju slične kvalifikacije. Postoji prevelik broj mladih s kvalifikacijama iz ovih obrazovnih područja:

- Elektrotehnika i računalstvo
- Turizam i ugostiteljstvo
- Trgovina
- Osobne usluge, zaštite i druge

dok je potencijalni manjak mladih u sljedećim obrazovnim područjima:

- Poslovna administracija
- Tekstil i koža
- Šumarstvo, prerada i obrada drva
- Graditeljstvo i geodezija
- Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija

Drugo, razvojne potrebe ključnih grana djelatnosti koje imaju potencijal za razvoj kao što su npr. građevinarstvo i proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda očito su nepokrivene.

Treće, ova analiza bi se trebala redovito provoditi kako bi se mogla pratiti struktura ponude znanja i vještina. Uvidom u situaciju mogli bi se uz pomoć mehanizma kvota, modernizacijom i uvođenjem novih programa, kako u redovnom obrazovnom sustavu tako i u sustavu obrazovanja odraslih, smanjiti nesrazmjeri u ponudi i potražnji zanimanja prema obrazovnim sektorima i tako osigurati mobilnost zaposlenih između poslova i veću zapošljivost nezaposlenih.

Svi gore navedeni zaključci upućuju na to da se sustavi redovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih trebaju razviti na način da budu što prilagodljiviji potrebama gospodarstva i razvoja društva.

DODATAK: METODOLOGIJA I PODACI

Zadatak ovog rada je da pripremi podloge za usklađivanje postojećih i razvoj novih obrazovnih programa za stjecanje onih znanja i vještina koje su potrebne za gospodarski razvoj županije.

Naše pretpostavke su:

- U kratkom i srednjem roku gospodarstvo će se relativno malo mijenjati pa se može pretpostaviti da su gospodarske djelatnosti koje danas doprinose do 80% ukupnom prihodu u županiji relativno stabilne –o budućoj potražnji možemo nešto naučiti i iz prethodnih kretanja u navedenim djelatnostima;
- Dva su izvora potražnje za radom u tim djelatnostima: potreba da se zamijene radnici koji odlaze u mirovinu i potreba da se gospodarstvo prilagođava promjenama na tržištu gdje prodaju svoje robe i usluge – potražnja može s vremenom rasti ili padati;

- Djelatnosti imaju potrebe za mnogo različitih znanja i vještina. Na primjer, u metalnoj industriji se ne zapošljavaju samo metalni radnici i srodne struke nego i manageri, vozači, ekonomisti, čistačice, pravnici, tehnolozi i dizajneri – ako želimo analizirati znanja i vještine moramo ispitati zanimanja i kako se ona koriste u pojedinim djelatnostima.

Naša metodologija korak po korak je sljedeća:

- Analizirati ključne djelatnosti koje su nositelji razvoja i zapošljavanja u županiji (grane djelatnosti s najviše prihoda i zaposlenosti te najbržom dinamikom razvoja (izvor FINA)²;
- Ispitati dugoročno kretanje zaposlenosti kako bi otkrili da li potražnja za zanimanjima iz te djelatnosti raste ili pada;
- Prepoznati skupine zanimanja koje su najzastupljenije u tim ključnim granama djelatnosti (izvor ARS³);
- Vidjeti kojim obrazovnim sektorima⁴ pripadaju ova zanimanja (prema ASOO⁵ obrazovnim sektorima);
- Analizirati brojnost učenika srednjih škola koji pohađaju programe iz traženih obrazovnih sektora;
- Vidjeti kolika je potražnja za tim zanimanjima zbog odlaska postojećih zaposlenika u mirovinu i razvojnih potreba;
- Prepoznati jaz između ponude i potražnje za znanjima i vještinama;

Metodologija koja je korištena u ovom radu omogućava vrlo grubi prikaz ponude i potražnje za znanjima i vještinama koje smo procjenili iz ponude i potražnje za radom u županiji. Nalaze ove metodologije nužno je dodatno nadopuniti lokalnim podacima kako bi se obrazovanje moglo detaljnije planirati. To se posebno odnosi na podatke o nezaposlenima po zanimanjima koji čine dio ponude rada. Takve je podatke moguće dobiti od područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Također treba voditi računa da se potražnja za radom prikazuje isključivo za pravne osobe te ne uključuje obrte i individualnu poljoprivredu. Prema tome, stvarna potražnja je veća nego što je ovdje prikazano, ovisno o zastupljenosti tih vrsta gospodarskih subjekata u županijskom gospodarstvu.

²FINA – agencija kojoj sve pravne osobe moraju slati redovita izvješća o poslovanju

³ARS – Anketa o radnoj snazi – najveća anketa o ekonomskoj aktivnosti stanovništva koju provodi Hrvatski zavod za statistiku kvartalno na slučajnom uzorku stanovništva starijeg od 15 godina. Anketa koristi definicije zaposlenosti, nezaposlenosti i neaktivnosti Međunarodne organizacije rada i jedini je domaći izvor koji se koristi za međunarodne usporedbe na području ekonomske aktivnosti.

⁴Obrazovni sektor je skup obrazovnih programa i zanimanja koja su s njima povezana na jednom području znanja. U Hrvatskoj je definirano 13 sektora iz strukovnog obrazovnog područja. Više o tome www.asoo.hr

⁵ASOO – Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih